

The relationship between the spouse's perception of sacrificing behavior and family functioning and marital satisfaction in the elderly retired nurses of Tehran

Mohammadlo H¹, *Kargarbarzi H², Khanbani M³, AminiYeganeh P⁴

1- Msc of school Counseling, Faculty of Psychology & Education, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

2- PhD Student of General Psychology, Azad University of Karaj, Karaj, Iran (**Corresponding author**)

Email: kargar_hamid25@yahoo.com

3- Assistant Professor of Psychology Group, Faculty of Psychology & Education, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

4- Msc of School Counseling, Faculty of Psychology & Education, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

Abstract

Introduction: Retirement and old age often creates a symmetry time together and bring some changes in the mental and physical aspects including marital satisfaction, family functioning and the spouse's perception of sacrificing behavior. The present study aims to explore the relationship between the perception of spouse's sacrificing behavior and family functioning and marital satisfaction in the elderly retired nurses of Tehran.

Method: In this descriptive correlational study, 218 people were selected by multistage cluster sampling out of all elderly retired nurses of Tehran. Data were collected by using Sacrifice Measure Figuerres, Family Assessment Device Epstein & et al, and Marital Satisfaction Haynes questionnaires. Data were analyzed by the software SPSS version 19 and Pearson correlation test as well as regression analysis.

Results: The study suggests a significant positive relationship between the perception of spouse's sacrificing behavior and family functioning and marital satisfaction as well as between the family functioning and the perception of spouse's sacrificing behavior ($P < 0.001$). The regression analysis revealed that the perception of spouse's sacrificing behavior and family functioning may predict the marital satisfaction.

Conclusion: These results emphasize that the spouse's perception of sacrificing behavior and family functioning leads to increased marital satisfaction in the elderly retired nurses.

Keywords: Retired, Nurses, Marital Satisfaction, Sacrificing Behavior, Elderly, Family Functioning.

Received: 21 July 2016

Accepted: 1 November 2016

Access this article online

Website:

www.joge.ir

DOI:

10.18869/acadpub.joge.1.2.45

رابطه بین ادراک رفتارهای فداکارانه همسر با عملکرد خانواده و رضایت زناشویی در پرستاران سالمند بازنشسته شهر تهران سال ۱۳۹۴

هادی محمدلو^۱، حمید کارگر برزی^۲، مهدی خانبانی^۳، پروین امینی یگانه^۴

- ۱- کارشناسی ارشد مشاوره مدرسه، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.
- ۲- دانشجوی دکترای روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد واحد کرج، کرج، ایران (نویسنده مسئول)
پست الکترونیکی: kargar_hamid25@yahoo.com
- ۳- استاد گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.
- ۴- کارشناسی ارشد مشاوره مدرسه، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

نشریه سالمندشناسی شماره ۱ دوره ۲ پاییز ۱۳۹۵، ۴۵-۵۳

چکیده

مقدمه: بازنشستگی و سالمندی اغلب در یک تقارن زمانی با یکدیگر پدید می آید و برای افراد، همراه با تغییر و تحولاتی در ابعاد روانی و جسمی از جمله میزان رضایت از زندگی زناشویی، عملکرد خانواده و درک رفتارهای فداکارانه همسر می باشد. بر این اساس پژوهشی با هدف بررسی رابطه ادراک رفتارهای فداکارانه همسر با عملکرد خانواده و رضایت زناشویی در جمعیت پرستاران سالمند بازنشسته شهر تهران انجام گرفت.

روش: در این مطالعه توصیفی همبستگی از بین کلیه پرستاران سالمند بازنشسته شهر تهران، تعداد ۲۱۸ نفر از طریق نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند. داده ها با کمک پرسشنامه رفتارهای فداکارانه فیگرس، عملکرد خانواده اپستین و همکاران و رضایت زناشویی ها نیز جمع آوری گردید. تجزیه و تحلیل داده ها توسط نرم افزار SPSS نسخه ۱۹ و با استفاده از آزمون آماری همبستگی پیرسون و رگرسیون همزمان انجام گرفت.

یافته ها: یافته های مطالعه نشان داد بین ادراک رفتارهای فداکارانه با مولفه های عملکرد خانواده و رضایت زناشویی رابطه مثبت معناداری وجود دارد؛ همچنین بین مولفه های عملکرد خانواده با ادراک رفتارهای فداکارانه همسر رابطه مثبت معناداری در سطح ($P < 0/001$) وجود دارد؛ از طرفی نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که ادراک رفتارهای فداکارانه و عملکرد خانواده قادر به پیش بینی رضایت زناشویی می باشد.

نتیجه گیری: این نتایج تأکید دارند که ادراک رفتارهای فداکارانه همسر و عملکرد خانواده منجر به افزایش رضایت زناشویی در سالمندان بازنشسته پرستار می گردد.

کلید واژه ها: بازنشسته، پرستاران، رضایت زناشویی، رفتارهای فداکارانه، سالمند، عملکرد خانواده.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۸/۱۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۴/۳۱

Access this article online

Website:

www.joge.ir

DOI:

10.18869/acadpub.joge.1.2.45

مقدمه

بازنشستگی و سالمندی از نظر اجتماعی، پدیده‌هایی به هم مرتبط هستند که در یک تقارن زمانی با یکدیگر و پس از سالها تلاش و کوشش، به ویژه در مشاغل غیر آزاد، از قبیل پرستاری که معمولاً فرد در استخدام یک نهاد یا سازمان کاری بوده، به وقوع می‌پیوندد (۱،۲). برای بسیاری از سالمندان بازنشسته، این دوره همراه با تغییر و تحولاتی در ابعاد روانی و جسمی آنها می‌باشد (۳،۴). به معنای صریح تر، وقتی افراد پس از یک دوره زمانی نسبتاً طولانی (میانگین ۳۰ سال)، بر اساس قانون و بر پایه شرایط جسمی خود ناگزیر می‌شوند که از شغل رسمی و قانونی خود کناره‌گیری کنند، اولین تجربه محسوس و بارز آنها تجربه "هیچ بودن" می‌باشد؛ چرا که مقارن با این رخداد بسیاری از توانایی‌های جسمی فرد نیز تحلیل رفته و در عین حال فرد با اندیشه به گذشته‌ای که دارای توان بوده و با شبکه‌ای نسبتاً گسترده از افراد (به ویژه همکاران) دارای ارتباط بوده، خود را تحت فشار روانی قرار می‌دهد، که این امر در مورد پرستاران بازنشسته نیز صادق است (۵،۶). این فشار روانی باعث به وجود آمدن علائم مختلفی از قبیل افسردگی (۲،۵)، اضطراب، ناامیدی، خشم، تعارض زناشویی در آنها می‌شود (۱). پدیده بازنشستگی و سالمندی جنبه‌های مختلف زندگی خانوادگی و زناشویی را تحت تاثیر قرار می‌دهد (۷،۸). یکی از عوامل مهمی که می‌تواند چالشها و تعارضات زناشویی را در این دوره کاهش دهد، ادراک رفتارهای فداکارانه همسر می‌باشد (۹). براساس تعریف Van Lange و همکاران (۱۹۹۷) رفتارهای فداکارانه در واقع، میل به چشم پوشی از فعالیت و رفتاری است که فرد خواهان آن است، یا دست زدن به کارهایی که خوشایند شخص نیست (۱۰). ادراک رفتار فداکارانه نیز یعنی آگاهی یافتن از رفتارهای از خودگذشتگی همسر در زندگی زناشویی (۱۱). به عبارت دیگر ادراک رفتارهای فداکارانه فرآیندی است که فرد، به وسیله آن، پنداشت‌ها و برداشت‌هایی را که از رفتارهای فداکارانه همسر دارد، تنظیم و تفسیر می‌کند و بدین وسیله، به آنها معنی می‌دهد (۱۲) و نقش مهمی در رضایت زناشویی و عملکرد خانواده افراد سالمند دارد.

رضایت زناشویی می‌تواند انعکاسی از میزان شادی افراد از رابطه زناشویی و یا ترکیبی از خشنود بودن به واسطه بسیاری از عوامل مختص رابطه زناشویی باشد و یک موقعیت روانشناختی است که خود بخود به وجود نمی‌آید، بلکه مستلزم تلاش هر دو زوج است (۱۳). رضایت زناشویی به عنوان یکی از مهمترین مولفه‌های ثبات عاطفی زوجین در تمام مراحل زندگی به خصوص در دوران سالمندی به حساب می‌آید (۱۴). تحقیقات نشان داده روابط زناشویی رضایت بخش تاثیر مثبتی بر روی سلامت جسمانی، اجتماعی و هیجانی افراد سالمند دارد (۱۶، ۱۵، ۷). همچنین یکی از عوامل موثر در رضایت از

زندگی برای افراد سالمند است (۱۴، ۷). از عوامل مهمی که می‌تواند در افزایش یا کاهش رضایت زناشویی سالمندان موثر باشد، عملکرد خانواده است (۱۷).

در تعریف عملکرد خانواده گفته می‌شود که عملکرد خانواده، تلاش مشترک برای برقراری و حفظ تعادل در خانواده است (۱۸). به عبارت دیگر عملکرد خانواده بیانگر این است که خانواده در تأمین نیازهای اعضای خود و اهداف جامعه چگونه عمل می‌کند (۱۹). وقتی الگوی عملکرد خانواده افراد، برای رسیدن به اهداف سودمند باشد، خانواده آنها نیز از نظر کارکردی، کارآمد است (۱۸).

پژوهش‌های مختلفی به بررسی رابطه عملکرد خانواده، رضایت زناشویی و عملکرد خانواده با متغیرهای دیگر پرداختند. در مطالعه Al-Krenawi (۲۰۱۰) نشان داد که سطح بالای رضایت زناشویی با روابط خانواده ارتباط دارد و ساختار منسجم خانواده پیش‌بینی کننده اصلی عملکرد خانواده، رضایت زناشویی و عزت نفس پایین است (۲۰). مطالعه خجسته و همکاران (۲۰۱۵) با هدف بررسی رابطه کیفیت زندگی زناشویی و رضایت زناشویی با ادراک رفتارهای فداکارانه همسر نشان داد، رابطه مثبتی بین ادراک رفتارهای فداکارانه با کیفیت زندگی زناشویی وجود دارد (۹). پژوهش Monk و همکاران (۲۰۱۴) نشان داد، رضایت زناشویی همراه با ادراک رفتارهای فداکارانه با سلامت و تداوم زندگی زناشویی رابطه مثبت دارد (۲۱). همچنین طبق شواهد، انگیزه افراد برای فداکاری متفاوت است. فداکاری‌هایی که در جهت رسیدن به نتیجه مثبت انجام می‌شوند، یعنی فداکاری با انگیزه استقبالی، شادی و آسودگی خاطر بیشتری را در پی دارند و همین‌طور موجب رضایت از زندگی، رضایت و لذت از رابطه و کاهش ناسازگاری در رابطه می‌شود. برخلاف آن، فداکاری با انگیزه اجتنابی، شادی و آسودگی خاطر کمتر در پی دارند و علاوه بر آن موجب کاهش رضایت زناشویی و لذت از رابطه و احتمال بیشتر افزایش اثرات منفی و ناسازگاری در رابطه می‌شود (۲۲).

با توجه به اهمیتی که خانواده و به خصوص زندگی زناشویی برای پرستاران سالمند بازنشسته دارد؛ می‌توان نتیجه گرفت که با آگاهی از عواملی که بر رضایت زناشویی تأثیر می‌گذارد، می‌توان برنامه‌ریزی‌های دقیقی برای افزایش کیفیت و رضایت زندگی این قشر انجام داد. لذا با عنایت به موارد فوق و کمبود پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه در داخل ایران، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین ادراک رفتارهای فداکارانه همسر با عملکرد خانواده و رضایت زناشویی در پرستاران سالمند بازنشسته انجام گرفت.

روش مطالعه

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه

عملکرد کاملاً مغشوش و عدد ۷ نشانگر عملکرد کاملاً مناسب است. درجه ای که بین عدد ۱ تا ۴ قرار می گیرد، نشانگر این مسأله است که یک فرد در خانواده نیازمند کمک های بالینی است. درجه بین ۵ تا ۷ در مقیاس نشان می دهد که اختلالات در هر زمینه جزئی و ناچیز است (۲۶). تحلیل عاملی و بررسی روایی خرده مقیاس های ابزار سنجش عملکرد خانواده بر روی گروهی از دانشجویان کانادایی، حاکی از روایی محتوایی این آزمون بود و همچنین پایایی این آزمون با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد (۲۷). در ایران نیز این ابزار توسط زاده محمدی و ملک خسروی (۲۰۰۶) هنجاریابی شده است که آلفای کرونباخ کلی برای کل مقیاس ها ۰/۹۴ بود (۲۸). در مطالعه حاضر، مقدار این ضریب، ۰/۹۰ بود.

پرسشنامه ادراک رفتارهای فداکارانه (PSM): این مقیاس ۵۰ سوالی توسط Figuers ساخته شده است که در برگیرنده ادراک فرد از رفتارهای فداکارانه خود و همسر است (۱۱). در پژوهش حاضر از ۲۵ سوال دوم، یعنی ادراک رفتارهای فداکارانه همسر استفاده شد. پرسش های این پرسشنامه در مقیاس پنج درجه ای لیکرت از ۱ (هرگز) تا ۵ (همیشه) ادراک رفتارهای فداکارانه همسر را می سنجد. نمره بالا در این آزمون دلالت بر فداکاری بیشتر دارد. Figuers در بررسی خود پایایی این مقیاس را با روش آلفای کرونباخ برای شوهران ۰/۸۴ و برای زنان ۰/۸۱ گزارش کرده است (۱۱). در پژوهش خجسته و همکاران (۲۰۱۵) ضریب پایایی ادراک رفتارهای فداکارانه همسر با دو روش آلفای کرونباخ و دو نیمه سازی به ترتیب ۰/۹۲ و ۰/۸۶ به دست آمد که ضریب پایایی مطلوبی است (۹). در پژوهش حاضر ضریب پایایی این مقیاس با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۰ به دست آمد که ضریب پایایی مطلوبی را نشان می دهد.

برای جمع آوری داده ها، پژوهشگران این مطالعه، به صورت تصادفی به بیمارستان ها مراجعه و از بین پرستاران بازنشسته سالمند که با بیمارستان ارتباط داشتند، ۲۱۸ نفر به صورت تصادفی انتخاب و پرسشنامه ها را بر اساس دستورالعمل نحوه تکمیل، پاسخ دادند. به منظور رعایت نکات اخلاقی، پس از توضیح اهداف پژوهش برای پرستاران سالمند بازنشسته و کسب رضایت آگاهانه، به آنان در رابطه با محرمانه ماندن اطلاعات اطمینان خاطر داده شد. به این منظور پرسشنامه ها بدون نام تکمیل گردید و آن دسته از سالمندانی که تمایل به شرکت در مطالعه نداشتند، از مطالعه خارج شدند. پس از تکمیل پرسشنامه ها تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۹ و آمار توصیفی و آزمون های استنباطی (ضریب همبستگی و رگرسیون چندمتغیره) انجام گرفت.

یافته ها

از ۲۱۸ پرستار سالمند مورد مطالعه، ۱۲۳ نفر زن با میانگین

آماری کلیه پرستاران سالمند بازنشسته بیمارستان های مناطق ۱ و ۲ استان تهران در سال ۱۳۹۴ می باشد. ۲۱۸ نفر پرستار سالمند از طریق نمونه گیری تصادفی خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند. برای تعیین حجم نمونه از جدول نمونه گیری آماری Morgan & Krejcie استفاده شد.

در این پژوهش از آزمون سنجش عملکرد خانواده مک مستر (McMaster) و پرسشنامه رضایت زناشویی هاینز (Haynes) و مقیاس ادراک رفتارهای فداکارانه فیگرس (Fegers) استفاده شده است.

پرسشنامه رضایت زناشویی: این پرسشنامه توسط Haynes و همکاران در سال ۱۹۹۲ در کشور آمریکا ساخته شده است (۱۴). این آزمون در ابتدا دارای ۱۲۰ عبارت بود که بعد از تجدید نظر در نهایت به ۲۴ عبارت کاهش یافت. نسخه نهایی مقیاس پرسشنامه رضایت زناشویی سالمندان یک عامل اصلی (ارتباطات و همدلی) و دو عامل فرعی (رضایت جنسی / عاطفی و سلامت همسر) را مورد سنجش قرار می دهد (۷). از ۲۴ عبارت مقیاس حاضر ۲۰ عبارت به صورت مستقیم مربوط به موضوعات و مسائلی است که بر میزان رضایت زناشویی تاثیرگذار است و ۴ سوال دیگر مربوط به رضایت کلی و میزان تغییرات رضایت زناشویی در گذر زمان است. پرسشنامه به صورت طیف لیکرتی تنظیم شده است و شیوه نمره دهی به هر کدام از ابعاد، از جمع نمرات سوالات مربوط به آن ابعاد به دست می آید، و بیشترین نمره ۱۲۰ و کمترین نمره ۲۴ می باشد. جهت سنجش میزان اعتبار آزمون با استفاده از روش بازآزمایی، مقیاس رضایت زناشویی در فاصله ۱۲ روز اجرا شد که ضریب همبستگی پیرسون بین نتایج به دست آمده در اجرای اول و دوم برابر ۰/۸۴ بود (۱۴). همچنین ضریب همبستگی پیرسون میان MAT و مقیاس حاضر ۰/۸۲ با ضریب اطمینان ($P < 0/001$) بود که نشان از روایی و اعتبار بالای مقیاس دارد. ضریب آلفای کرونباخ مقیاس برای زنان و مردان ۰/۹۶ است (۷). در ایران این ابزار توسط قربانیان و همکاران (۲۰۱۵) هنجاریابی شد که ضریب آلفای کرونباخ کل پرسشنامه ۰/۹۱ و پایایی آن با استفاده از روش بازآزمایی ۰/۸۳ به دست آمد (۲۳). در پژوهش حاضر، مقدار آلفای این ابزار، ۰/۸۷ به دست آمد.

جهت بررسی عملکرد خانواده از پرسشنامه سنجش خانواده استفاده شده است. این پرسشنامه ۶۰ سوالی توسط اپشتاین و همکاران در دانشگاه مک جیل در شهر مونترال کانادا در سال ۱۹۵۰ ساخته شده است و خصوصیات ساختاری و تعاملی خانواده را معین می سازد (۲۴). این آزمون شش بعد از عملکرد خانواده (حل مشکل، ارتباط، نقش ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی و کنترل رفتار) را بررسی می کند (۲۵). این مقیاس به صورت طیف لیکرتی است و شیوه نمره گذاری بدین صورت است که عدد ۱ نشانگر

سنی ۵۷±۶/۱۰ سال (از ۵۲/۸۰ تا ۶۲/۱۰ سال) و ۹۵ نفر مرد با میانگین سنی ۶۰±۴/۰۴ (از ۵۳/۶۲ تا ۶۷/۶۳ سال) بودند (جدول ۱).

جدول ۱: مشخصات جمعیت شناختی سالمندان پرستار بازنشسته به تفکیک جنسیت در شهر تهران سال ۱۳۹۴

زن		مرد		متغیر	
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۰/۵۶	۱۲۳	۰/۴۳	۹۵	کاردانی	مدرک تحصیلی
۰/۳۴	۴۳	۰/۳۶	۳۵	کارشناسی	
۰/۵۴	۶۷	۰/۴۵	۴۳	ارشد	
۰/۰۸	۱۰	۰/۱۳	۱۳	دکتری	
۰/۰۲	۳	۰/۴	۴		
۰/۵۴	۶۷	۰/۴۹	۴۷	فارس	قومیت
۰/۲۶	۳۲	۰/۲۱	۲۰	آذری	
۰/۱۴	۱۳	۰/۱۸	۱۸	کرد	
۰/۰۸	۱۱	۰/۱۰	۱۰	لر	

قبل از بررسی رابطه بین متغیرها، در جدول ۲ شاخص های توصیفی متغیرهای رضایت زناشویی، عملکرد خانواده و ادراک رفتارهای فداکارانه همسر در سالمندان بازنشسته استان تهران مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۲: شاخص های توصیفی متغیرهای رضایتمندی زناشویی، عملکرد خانواده و ادراک رفتارهای فداکارانه همسر سالمندان پرستار بازنشسته شهر تهران سال ۱۳۹۴

انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	خرده مقیاس
۳/۲۵	۲۲/۱۹	۲۱۸	رضایت از ارتباطات و همدلی
۳/۳۰	۲۵/۱۲	۲۱۸	رضایت از روابط جنسی و عاطفی
۳/۹۵	۲۰/۰۸	۲۱۸	رضایت از سلامت همسر
۴/۴۰	۱۲/۱۵	۲۱۸	حل مشکل
۸/۲۱	۱۴/۱۰	۲۱۸	ارتباط
۵/۵۰	۱۰/۰۵	۲۱۸	نقش ها
۲/۲۱	۱۲/۱۴	۲۱۸	همراهی عاطفی
۰/۹۵	۹/۰۸	۲۱۸	آمیزش عاطفی
۲/۰۲	۱۲/۹۵	۲۱۸	کنترل رفتار
۶/۴۰	۳۰/۲۹	۲۱۸	ادراک رفتارهای فداکارانه همسر

نتایج جدول ۳ نشان می دهد، بین نمرات ادراک رفتارهای فداکارانه همسر با رضایت زناشویی پرستاران سالمند بازنشسته همبستگی مثبت معنادار ($r=0/49$) در سطح ($p=0/001$) وجود دارد. همچنین بین تمامی زیرمقیاس های عملکرد خانواده با رضایت زناشویی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بیشترین همبستگی بین

جدول ۳: نتایج ضریب همبستگی برای رابطه عملکرد خانواده و ادراک رفتارهای فداکارانه همسر با رضایت زناشویی در سالمندان پرستار بازنشسته شهر تهران سال ۱۳۹۴

سطح معناداری	ضریب همبستگی	تعداد	متغیرها
۰/۰۰۳	۰/۲۵	۲۱۸	حل مشکل
۰/۰۰۱	۰/۳۱	۲۱۸	ارتباط
۰/۰۰۴	۰/۲۳	۲۱۸	نقش ها
۰/۰۰۱	۰/۴۰	۲۱۸	همراهی عاطفی
۰/۰۰۱	۰/۴۰	۲۱۸	آمیزش عاطفی
۰/۰۰۵	۰/۲۱	۲۱۸	کنترل رفتار
۰/۰۰۱	۰/۴۹	۲۱۸	ادراک رفتارهای فداکارانه همسر

همسر ($I^2=0/50$) با سطح معناداری ($p=0/001$) و کمترین میزان همبستگی بین کنترل رفتار با رفتارهای فداکارانه همسر ($I^2=0/19$) در سطح معناداری ($P=0/004$) می باشد.

نتایج جدول ۴ نشان می دهد، بین عملکرد خانواده و زیرمقیاس های آن با رفتارهای فداکارانه همسر همبستگی معناداری وجود دارد که بیشترین همبستگی بین آمیزش عاطفی و رفتارهای فداکارانه

جدول ۴: نتایج ضریب همبستگی ادراک رفتارهای فداکارانه همسر با عملکرد خانواده و زیرمقیاس های آن در سالمندان پرستار بازنشسته شهر تهران سال ۱۳۹۴

متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
حل مشکل	۲۱۸	۰/۳۱	۰/۰۰۱
ارتباط	۲۱۸	۰/۴۱	۰/۰۰۱
نقش ها	۲۱۸	۰/۳۹	۰/۰۰۱
همراهی عاطفی	۲۱۸	۰/۴۰	۰/۰۰۱
آمیزش عاطفی	۲۱۸	۰/۵۰	۰۰۱
کنترل رفتار	۲۱۸	۰/۱۹	۰/۰۰۴

که رضایت زناشویی از طریق عملکرد خانواده و رفتارهای فداکارانه همسر قابل پیش بینی است ($p=0/001$)، میزان واریانس تبیین شده رضایت زناشویی از طریق متغیرهای پیش بین ($I^2=0/64$) است.

در ادامه از تحلیل رگرسیون چند متغیری به روش همزمان برای پیش بینی رضایتمندی زناشویی در پرستاران سالمند بازنشسته بر اساس نمره کل عملکرد خانواده و رفتارهای فداکارانه همسر استفاده شده است. نتایج تحلیل رگرسیون همزمان در جدول ۵ نشان می دهد

جدول ۵: خلاصه رگرسیون چند متغیره برای پیش بینی رضایت زناشویی براساس عملکرد خانواده و رفتارهای فداکارانه همسر در سالمندان پرستار بازنشسته شهر تهران سال ۱۳۹۴

مدل	متغیر پیش بین	B	SE	β	R	R^2	T	P
۱	عملکرد خانواده	۱/۹۵	۰/۰۸۵	۰/۴۰	۰/۵۱	۰/۲۶	۵/۵۰	۰/۰۰۱
۲	رفتارهای فداکارانه همسر	۱/۴۵	۰/۰۷۱	۰/۳۱	۰/۶۲	۰/۳۸	۴/۹۵	۰/۰۰۱

و رضایت زناشویی آنها و همسرانشان را به طور قوی پیش بینی کند (۱۱). در پژوهش Ruppel & Curran (۲۰۱۲) مشخص شد، میزان فداکاری کمتر همسر با رضایت زناشویی همبستگی منفی دارد و هر چه میزان فداکاری شخص و همسرش کمتر باشد، رضایت زناشویی کمتر است (۲۹). شاید بتوان گفت که زوجین بازنشسته ای که ادراک فداکارانه خوبی از رفتار همسر خود دارند، اهمیت روابط صمیمی و نیاز به نزدیکی را بیشتر درک می کنند و بیشتر در پی این می باشند که با برآورده کردن نیازهای همسر، روابط صمیمی خود را با همسر تحکیم بخشند و نتیجه این استحکام روابط، افزایش رضایت زناشویی می باشد (۱۱).

مسیر دیگر برای تبیین یافته های پژوهش حاضر این است که سالمندان بازنشسته ای که در سطح بالایی از فرهیختگی قرار دارند، به دلیل تجربه بالا و قرار گرفتن در مرحله شکوفایی، در روابط بین فردی بخصوص در روابط زناشویی حساسیت و پاسخدهی بالایی دارند و در نتیجه رفتارهای ناسازگار همسر خود را بهتر درک کرده و در مقابل رفتارهای آنها، رفتارهای فداکارانه انجام می دهند، تا همزمان هم شریک خود را خوشحال کنند و هم از گسستن رابطه جلوگیری کنند و هم باعث افزایش تعاملات بین زوجین و در نتیجه بهبود رضایت زناشویی شوند (۳۰).

بحث

پژوهش حاضر به منظور بررسی رابطه بین ادراک رفتارهای فداکارانه همسر با عملکرد خانواده و رضایت زناشویی در پرستاران سالمند بازنشسته شهر تهران در سال ۱۳۹۴ انجام شد. نتایج نشان داد که بین ادراک رفتارهای فداکارانه و رضایت زناشویی پرستاران سالمند بازنشسته رابطه مثبت و معناداری وجود دارد که این یافته ها همسو با پژوهش خجسته و همکاران (۲۰۱۵) است که به بررسی نقش واسطه ای ادراک رفتارهای فداکارانه همسر در رابطه بین سبک های دلبستگی و کیفیت زناشویی پرداختند و نتیجه گرفتند که رابطه بین سبک های دلبستگی و کیفیت زناشویی یک رابطه خطی ساده نیست، بلکه ادراک رفتارهای فداکارانه همسر در این میان نقش واسطه ای دارد (۹). در پژوهش دیگر Monk و همکاران (۲۰۱۴) نشان دادند که رفتارهای فداکارانه با رضایت زناشویی و با تداوم سلامت روان همبستگی مستقیم و مثبت دارد؛ به عبارت دیگر هر چقدر ادراک رفتارهای فداکارانه در زوجین بیشتر باشد، به همان اندازه رضایت زناشویی و سلامت روان نیز بهتر خواهد بود (۲۱). همچنین Figueres (۲۰۰۸) در پژوهش خود به ارزیابی انگیزه ها، رفتارها و پیامدهای فداکاری پرداخت و به این نتیجه رسید که میزان فراوانی رفتارهای فداکاری شوهران می تواند کیفیت زندگی زناشویی

افکار خود را همواره بر روی شریک زندگی خود متمرکز کرده، از گسستگی رابطه جلوگیری می کنند و بیشتر به روابط با همسر خود اتکا می کنند و همه این عوامل می تواند به رضایت از زندگی منجر شود.

در نهایت باید به این نکته اشاره کرد که پژوهش حاضر بر روی افراد سالمند بازنشسته پرستار انجام شده است و امکان تعمیم نتایج آن به کلیه سالمندان وجود ندارد. بنابراین پیشنهاد می گردد در پژوهش های آتی به بررسی همین موضوع بر روی سالمندانی که در مشاغل دولتی نبودند پرداخته شود تا امکان تعمیم نتایج به کلیه سالمندان فراهم شود.

نتیجه گیری نهایی

با توجه به ارتباط بین ادراک رفتارهای فداکارانه همسر و عملکرد خانواده با رضایت زناشویی سالمندان بازنشسته پرستار و عدم توجه به رضایت زناشویی در دوران سالمندی، ضرورت توجه و ارائه طرح های آزمایشی و بالینی در جهت افزایش عملکرد خانوادگی و ادراک رفتارهای فداکارانه همسر که می تواند در رضایت زناشویی سالمندان مفید باشد به افرادی که وظیفه مراقبت و پیشگیری از ناسازگاری های روانی را برای سالمندان بر عهده دارند، توصیه می گردد.

تشکر و قدردانی

در پایان مراتب سپاس خود را از کلیه مدیران همکاری کننده بیمارستان های مناطق شهر تهران و پرستارانی که با همکاری خود ما را در اجرای این پژوهش یاری نمودند اعلام می داریم.

همچنین یافته ها نشان داد که بین عملکرد خانواده و مولفه های آن با رضایت زناشویی رابطه معناداری وجود دارد و نتایج تحلیل رگرسیون همزمان نشان داد که رضایت زناشویی از طریق عملکرد خانواده و ادراک رفتارهای فداکارانه قابل پیش بینی است. اگرچه مطالعه ای که به پیش بینی رضایت زناشویی از طریق عملکرد خانواده و ادراک رفتارهای فداکارانه پرداخته باشد یافت نشد، ولی پژوهش ها نشان داده اند، در خانواده هایی که پاسخدهی عاطفی مناسبی وجود دارد و اعضا می توانند هیجانات خود را در شرایط مطلوب ابراز کنند، همچنین آمیختگی عاطفی و کنترل رفتار نیز در حد متعادل است، تعارضات زناشویی کمتری وجود دارد (۱۷،۳۱). شاید بتوان این گونه برداشت کرد که زوجین و سالمندانی که تلاش مشترک برای برقراری و حفظ تعادل در خانواده انجام می دهند، به عبارتی، از عملکرد خانوادگی بالایی برخوردارند، به نیازهای سایر اعضای خانواده حساس هستند، در هنگام برخورد با مشکل از شیوه حل مسأله استفاده می کنند و همچنین ادراک مثبتی از رفتارهای همسر خود دارند که این عوامل به به طور ضمنی می تواند در افزایش رضایت زناشویی موثر باشد. همچنین خانواده های با عملکرد خانوادگی بالا از ارتباط و همدلی به عنوان تبادل اطلاعات میان اعضای خانواده استفاده می کنند. این خانواده ها در هنگام برخورد با مشکل به جای پاسخدهی هیجانی و تکانشی از فن ارتباط و تعامل استفاده می کنند (۲۰) و در صدد کاهش مشکل بر می آیند که این تعامل، می تواند انسجام و رضایت را در بین زوجین افزایش دهد. از طرف دیگر برای تبیین پیش بینی رضایت زناشویی از طریق ادراک رفتارهای فداکارانه همسر باید گفت، افرادی که ادراک رفتاری بالایی از فداکاری های همسر خود دارد، فداکاری های همسر را بیشتر معنادار و کمک کننده درک می کنند (۳۲)، این افراد احساسات و

References

1. Bozorgmehri K. Assessment the retirement and beginning to retirement syndrome and relation between beginning retirement syndrome with work holism in Esfahan city. [MA Thesis]. Esfahan, Islamic Azad University (Khorasan Branch); 2007. (Persian).
2. Djernes JK. Prevalence and predictors of depression in populations of elderly: A review. *Acts Psychiatric Scandinavia*. 2006; 113(5):372-87.
3. Zhan Y, Wang M, Liu S, & Shultz KS. Bridge employment and retirees' health: A longitudinal investigation. *Journal of Occupational Health Psychology*. 2009; 14(4):374-389.
4. Tokuda Y, Ohde S, Takahashi O, Shakudo M, Yanai H, Shimbo T, Fukuhara S, Hinohara S, & Fukui T. Relationships between working status and health or health-care utilization among Japanese elderly. *Geriatrics & Gerontology International*. 2008; 8(1):32-40.
5. Christ SL, Lee DJ, Fleming LE, LeBlanc WG, Arheart KL, Chung-Bridges K, Caban

- AJ, & Mc Collister KE. Employment and occupation effects on depressive symptoms in older Americans: Does working past age 65 protect against depression? *The Journal of Gerontology B: Psychological Science and Social Science*. 2007; 62(6): 399-403.
6. Butterworth P, Gill SC, Rodgers B, Anstey KJ, Villamil E, & Melzer D. Retirement and mental health: Analysis of the Australian national survey of mental health and well-being. *Social Science and Medicine*. 2006; 62(5):1179–1191.
 7. Brenda L, Rodríguez-Gómez J, and Maria C, & Vélez-Pastrana V. Factor Structure and Reliability of the Spanish Version of the Marital Satisfaction Questionnaire for Older Persons. *Journal of Couple & Relationship Therapy*. 2012; 11(4): 310-321.
 8. McCoy A, Amy R, & Allen S. The meta marriage: links between older couples' relationship narratives and marital satisfaction. *Family process*. 2016.
 9. Khojasteh MR, Mahboobeh K, & Shiralinia KH. Mediating role of spouse's perception of sacrificing behaviors in the relationship between attachment styles and marital quality. *Family psychology*. 2015; 1(2): 31-40. (Persian).
 10. Van Lange PA, Rusbult CE, Drigotas SM, Arriaga XM, Witcher BS, & Cox CL. Willingness to sacrifice in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1997; 72: 1373-1395.
 11. Figuerris KS. Sacrifice In Marriage Motives, Behaviors and Outcomes. [MsC Thesis]. Bergham Young University, 2008.
 12. Stanley SM, Whitton SW, Sadberry SL, Clements ML, & Markman HJ. Sacrifice as a predictor of marital outcomes. *Family Process*. 2012: 45, 289-303.
 13. Ahmadi K, Ashrafi S, Kimiaee SA, & Afzali MH. Effect of family problem-solving on marital satisfaction. *Journal of applied sciences*. 2010; 10(8): 682-687. (Persian).
 14. Haynes SN, Floyd FJ, Lemsky C, Rogers E, Winemiller D, Heilman N, & et al. The Marital Satisfaction Questionnaire for Older Persons. *Psychological Assessment*. 1992; 4(4): 473-488.
 15. Herman SM. Marital satisfaction in the elderly. *Gerontology and Geriatrics*. 1994; 14: 69-79.
 16. Schone BS, & Weinick RM. Health-related behaviors and the benefits of marriage for elderly persons. *The Gerontologist*. 1998; 38(5): 618-627.
 17. Seyyed Moharrami I, Ghanbari B, Abadi H, Asghari Ebrahimabad M. The effect of solution- focused group counseling on family function and marital satisfaction. *Biannual journal of applied counseling*. 2015; 5(1): 23-40. (Persian).
 18. Chang, Hae Kyung. Influence of Frailty, Nutritional Status, Positive Thinking and Family Function on Health Conservation of the Elderly at Home. *Korean Journal of Adult Nursing*. (2015); 27(1): 52-62.
 19. Barker P, Chang J. *Basic Family Therapy*. 5th ed. John Wiley & Sons. Calgary: Canada; 2013.

20. Al-Krenawi A. A study of psychological symptoms, family function, marital and life satisfactions of polygamous and monogamous women: The Palestinian case. *International Journal of Social Psychiatr.* 2010; 58(1): 79–86.
21. Monk JK, Vennum A, Ogolsky B, & Fincham FD. Commitment and sacrifice in emerging adult romantic relationships. *Marriage & Family Review.* 2014; 50: 16-434.
22. Impett EA, Gable SL, & Peplau LA. Giving up and giving in: The cost and benefits of daily sacrifice in intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology.* 2005; 89: 327-344.
23. Ghorbanian E, Mohammadlo H, Rasooli R, Khoshpoor F, & Kargarbarzi H. Psychometric Properties of the Marital Satisfaction Questionnaire of the Elderly and Its Components Relationship with Sexual Intimacy and Mental Health in the Elderly of the province Tehran. Unpublished Article. 2015. (Persian).
24. Yousefi N. evaluate the psychometric scales associate method of McMaster (FAD). *Journal of education measurment.* 2011; 7 (3): 86-114. (Persian).
25. Salimi A, Bahrami F, Yonesi J, & Hoseininejad S. The relationship between family function and responsibility in adolescent's with visual disorders comparing with normal adolescents. [MsC Thesis]. Tehran, Iran: University of Social Welfare and Rehabilitation Science, 2011. (Persian).
26. Stevenson Hinde JO, & Akister J. The McMaster model of family functioning: Observer and parental ratings in a nonclinical sample. *Family Process.* (1995); 34 (3): 337-347.
27. Byles J, Byrne C, Boyle M, & Offord DR. Ontario Child Health Study: reliability and validity of the general functioning subscale of the McMaster Family Assessment Device. *Family process.* (1988): 1 (27): 97-104.
28. Zadeh Mohammadi A, & Malekkhosravi Q. a preliminary study on the psychometric and validation properties of the evaluation family scale. *Journal of family research.* 2006; 5(2): 70-89. (Persian).
29. Ruppel EK, & Curran MA. Relational sacrifices in romantic relationships: Satisfaction and the moderating role of attachment. *Journal of Social and Personal Relationships* 2012; 29: 508-529.
30. Aghajannoory N. & Emadkhorasani N. Retirement or withdrawn of life, which of that? 1th of National Congress of Retirement, Shahid Rejaee Festival; Tehran: Organization of Country Retirement Publisher. 1998; 113-120. (Persian).
31. Bakhshipour B, Asadi M, Kiani, A, Shiralipour, & Ahmaddoost H. The relationship between family function and marital conflict in couples who had decided to get divorced. *Knowledge & research in applied psychology.* 2012; 13(48): 11-19. (Persian).
32. Locke KD. Attachment styles and interpersonal approach and avoidance goals in everyday couple interactions. *Personal Relationships.* 2008: 15, 359-374.